

ÁTMENET ÉS KÜLÖNBÖZŐSÉG KÖZÉP- ÉS KELET- EURÓPÁBAN

*Magyarságtudományi
irányok a Közép- és a Kelet-
Európa tanulmányok felé*

TRANSITION AND DIFFERENCE IN EASTERN AND CENTRAL EUROPE

*Hungarian Studies towards
a possible Eastern
European Studies*

2011. 08. 23., Kolozsvár / Cluj-Napoca

A VII. Nemzetközi Hungarológiai Kongresszus Doktorjelölt Szimpóziuma / Symposium for PhD students of the 7th International Congress of Hungarian Studies

Helyszínek / Venues:

**9-17h: BABEȘ-BOLYAI UNIVERSITY
főépület / main building**

18-19.30h: BULGAKOV CAFÉ

Information:

info@fenyvesikristof.hu

A VII. Nemzetközi Hungarológiai Kongresszus Doktorjelölt Szimpóziuma

Symposium for PhD students of the 7th International Congress of Hungarian Studies

PROGRAMFÜZET / PROGRAM BOOKLET

TARTALOM / CONTENTS

BEVEZETŐ	3.
INTRODUCTION	6.
PROGRAM	9.
PLENÁRIS ÜLÉSEK / PLENARY SESSIONS	9., 24.
DÉLELŐTTI SZEKCIÓK / MORNING SESSIONS	11.
DÉLUTÁNI SZEKCIÓK / AFTERNOON SESSIONS	17.
KÍSÉRŐ PROGRAM / SPECIAL EVENT	24.

Bevezető

A Nemzetközi Magyarságtudományi Társaság 2005 óta hirdeti meg a doktorjelölteknek szóló nemzetközi konferenciáit. A magyarságtudomány műhelyei (Budapest, 2005), A magyarságtudományok önértelmezései (Budapest, 2008) és a Határátlépések (Kolozsvár, 2010) című tanácskozások után a VII. Nemzetközi Hungarológiai Kongresszus minden eddiginél szélesebb körű nemzetközi fórumot kínál a világ magyarságtudományok és Kelet-Európa tanulmányok iránt érdeklődő PhD-hallgatói számára, hogy megismerkedhessenek egymás kutatásaival, megoszthassák tapasztalataikat, valamint bemutatkozhatnak a Hungarológiai Kongresszus résztvevői számára.

Szimpóziumunk az átmenet és a különbözőség fogalmainak előtérbe állításával a Hungarológiai Kongresszus tematikájához kapcsolódik (Nyelv és kultúra a változó régióban), és egyúttal széles játékeret biztosít a változatos szempontokat érvényesítő doktori kutatások bemutatásának, legyen szó akár hungarológiáról, nyelvészetről, irodalomtudományról, történelemről, néprajzról, képző-, ipar-, és médiaművészetről, digitális kultúratudományról, kulturális antropológiáról, építészetről, zenéről, színház- és filmtudományról, szociológiáról és demográfiáról, politikatudományról, gazdaságtudományról, filozófiáról, pszichológiáról, média- és kommunikáció-tudományról, kreatív írásról vagy a természettudományok, matematika és a kultúratudományok határterületeiről.

Gyenis Tibor: Tyborman című performansza

1. Az átmenetiség tapasztalatai

Az elmúlt két évtized kelet-európai rendszerváltozásai, forradalmi és háborúi olyan gyökeres átalakulásokat indítottak el, amelyek a magyar kultúra egészére hatással vannak. A földrajzi határok átrendeződése és – az Európai Unió terjeszkedésével – politikai átértelmezése mellett, a társadalmi, kulturális és tudományos gyakorlatoknak is számolniuk kell az átrendeződés és az átértékelés kihívásaival. Míg az úgynevezett „posztmodern állapot” a nagyelbeszélések, monolitikus tradíciók válságával szembesített, addig a kelet-európai „posztkommunista állapotot” vizsgálva az átmeneti elbeszélésekre, valamint a hiány és a helyettesítés társadalmi-kulturális alakzataira vetül a figyelem. Az átmenetiség alakzatai között a krízis és az innováció

formációi egyaránt jelen vannak, ezért egyre nagyobb az igény az átmenetiség kultúrájának jelenségeit, valamint az áthelyeződéseket, áttételeket és hiányokat számbavevő társadalmi, kulturális és tudományos reflexióra.

A magyarságtudományi perspektíva miként járulhat hozzá az átmeneti jelenségek vizsgálatához? Az átmenetiség és a különbözőség akár korábbi időszakokban, más jelenségcsoportokban jelentkező mintázatai, miként jutnak szerephez a magyarságtudományi kutatásokban? Az átmenetiség fogalmának különféle értelmezései milyen módon játszhatnak szerepet az önálló kutatói pozíciók, szempontrendszer kialakításakor? Egyéni kutatásokban és szakmai együttműködésekben milyen módokon aknázható ki a magyarságtudományok nyújtotta nemzetközi, inter- és multidiszciplináris (tehát ugyancsak az átmenetiség bizonyos fajta működtetésén alapuló) mozgástér?

2. A különbözőség tapasztalatai

Napjainkban, amikor egyre nagyobb az érdeklődés a Kelet- és Közép-Európa, valamint a Balkán-tanulmányok iránt, s amikor a használatban lévő politikai nemzet-fogalmak alig néhány száz éves koncepcióinak alapjait több irányból is erőteljes kritika éri, akkor a kelet-európai térség nemzeti tudományaira, így a magyarságtudományokra is számos új feladat vár. A tudományos igényű reflexió megfogalmazása különös felelősséget ró a nemzeti tudományokra a populista retorikák, az újnacionalista irányzatok, az új rasszizmus, és más extrémizmusok előretörése, valamint az anti-emigráns és kisebbség-ellenes politikákat érvényesítő európai kormányintézkedések idején. Mindazonáltal a magyarságtudomány – nem utolsósorban éppen nemzetköziségen alapuló intézményrendszerénél fogva – az első között járulhat hozzá legalább a magyar kultúra kontextusában a reflektálatlanság és a veszélyes bezáródás jegyeit hordozó nemzeti kultúra-reprezentációk felnyitásához.

Ugyanakkor figyelemmel kell lenni az olyan nemzetközi tendenciákra is, mint amilyen az Európai Unió „Egység a sokféleségben” jelmondatában is megfogalmazott kulturális decentralizáció és a regionális öntudatok reneszánsza, amely újra a különbözőségek és az azonosulás összjátékában megképződő értékeket állítja a középpontba. Minden eddiginél nagyobb nemzetközi igény mutatkozik ugyanis az eltérő kulturális tapasztalatok, a társadalmi, kulturális különbözőségek széles körben értelmezhető megfogalmazására, a lokális jelenségek, a helyi többlet nemzetközi kontextusban is versenyképes hozzáférhetővé tételére. Ebben egyaránt fontos a magyarországi kulturális és tudományos kontextusra irányuló kritikus figyelem, csakúgy mint a magyar kulturális reflexió iránti várakozások felmérése és a fogadókészség felismerése a nemzetközi tudományos, kulturális és társadalmi diskurzusokban.

Döntő kérdés tehát, hogy a kelet- és közép-európaiság eltérő tapasztalatainak megfogalmazásában, átadásában és az ebben a sajátos tapasztalatkincsben való eligazodásban és eligazításban, milyen nemzetközi eredmények érhetők el a magyarságtudományok szempontrendszerének érvényesítésével? A magyarságtudományok sajátos érdeklődése és intézményrendszere milyen kiegészítő kompetenciákat adhat hozzá a nemzetközi diskurzusban érvényesíthető szaktudományos kompetenciáinkhoz? Pályakezdő kutatóként milyen új, a korábbiaktól különböző magyarságtudományi nézőpontokat és megközelítéseket javasolhatunk az általunk kutatott jelenségek vizsgálatához?

3. Kölcsönösség és reflexió: kutatási tervek, kutatások és kutatói eredmények bemutatása – a magyarságtudományi doktoriskolák bemutatkozása

A kutatók és a kutatóhelyek egymás kutatási programjai iránti érdeklődésének felkeltésére és a magyarságtudomány újabb tendenciáinak megismerésére a kutatók és a kutatóhelyek bemutatkozása kínálja a legjobb lehetőséget. Minthogy a doktori tanulmányok maguk is a különböző akadémiai diskurzusokba való egyéni kutatói átmenet eszközeként funkcionálnak, szimpóziumunk szempontjai a kutatók és kutatási programok bemutatkozásai során is érvényesíthetők.

Az előadók részéről komoly tanulságokkal szolgálhat például olyan kérdések felvetése, mint például milyen motivációk, szándékok határozzák meg kutatási tervezeteik összeállítását, kutatásaik alakítását? Milyen módszereket, teóriákat, mintázatokat és előfeltevéseket érvényesítenek kutatásaik során? Milyen társadalmi, kulturális, etikai és politikai vetületei vannak a kutatásaiknak? Miként lehet témájukat, eredményeiket nem feltétlenül szakértő közönség számára is izgalmasan, élményszerűen megfogalmazni? Miként értelmezhetők, vizsgálhatók kutatásaik eredményei majd a továbbiakban? Milyen jellemzőkkel bírnak és kiknek szólnak mindazok az eredmények, azok az új tudások, amelyeket kutatásaikkal előállítanak?

4. Kooperáció és innováció: utak és irányok a magyarságtudományban egy lehetséges Kelet-Európa tanulmányok felé

A magyarságtudományok kutatói és műhelyei közötti kapcsolatfelvétel és együttműködési lehetőségek mellett, ugyancsak fontos lehet azoknak az együttműködési lehetőségeknek a számbavétele, amelyek a kelet- és közép-európai térség történelmi, társadalmi és kulturális egymásrataltságából adódnak. Milyen platformjai lehetségesek a magyarságtudományok és a kelet-európai térség többi nemzeti tudománya közötti párbeszédnek és együttműködésnek? A magyarságtudományok milyen utakon indulhat el egy a térség más nemzeti tudományaival és intézeteivel kialakított intézményi kölcsönösségen, reflexión, kooperáción és innováción alapuló Kelet- és Közép-Európa Tanulmányok felé? Mi minden lehet a kelet- és közép-európai nemzeti tudományok, s így a magyarságtudományok jelenlegi és jövőbeni megkülönböztetett feladata az átalakuló kelet-európai kulturális gyakorlatokra nézve?

5. A szimpózium előkészítése

A szimpóziumot csaknem egy éves előkészítő munka előzte meg. Az utolsó negyedévben a szimpózium résztvevői előadástervezeteiket többször átdolgozták, egymás absztraktjait kommentálták. A résztvevők kommentárjait mindenki számára elérhető formában, a szimpózium műhely-honlapján tettük közzé. Az előadók interakciója új, interdiszciplináris szempontokkal gazdagította az egyes prezentációkat, valamint a résztvevők arra vonatkozóan is hasznos tanácsokkal látták el egymást, hogy az előadások minél szorosabban kapcsolódjanak a szimpózium általános tematikájához – ezzel is a fiatal kutatók párbeszédét segítve elő.

A szimpózium szervezője: Fenyvesi Kristóf, Jyväskyläi Egyetem, (<www.fenyvesikristof.hu>)

Introduction

The International Association for Hungarian Studies has announced annually international conferences for PhD students since 2005. Following the Workshops of Hungarian Studies (Budapest, 2005), Self-Interpretation of Hungarian Studies (Budapest, 2008), and the Border Crossings (Cluj-Napoca, 2010), the 7th International Congress of Hungarian Studies provides the widest ever international forum for those PhD students interested in Hungarian Studies and East-European Studies from all over the world. The aim of the symposium is that the participants get to know each other's research and exchange their experiences with the other participants of the 7th International Congress of Hungarian Studies.

Tibor Gyenis: Tyborman, performance

The symposium approaches the main theme of the congress (Language and Culture in a changing region) through the concepts of transition and difference. Our program is a platform for the introduction of a wide range of post-graduate study, be it in the field of Hungarian studies, linguistics, literature, history, ethnology, fine arts, applied arts or media arts, digital culture, cultural anthropology, architecture, music, theatre, film and visual studies, sociology, demography, political science, economics, philosophy, psychology, media and communication studies, creative writing, or the borderlands of natural sciences, mathematics and cultural studies.

1. Experiences of Transitivity

The transformations started by the political transitions, revolutions and wars during the past two decades in Eastern Europe are affecting the whole of Hungarian culture. The social, cultural and scientific practices are faced with the challenge of change and revaluation, along with the change and political reinterpretation of the geographical borders with the expansion of the European Union. The so-called 'postmodern condition' brought into the focus the crisis of grand narratives and monolithic traditions, while in the Eastern-European „post-communist condition”, the transitive narratives and the socio-cultural constellations of different shortages and replacements attract more attention. Formations of crisis and innovation are both present among the different forms of transitivity, therefore there is a growing demand for a social, cultural and scientific reflection on the phenomena of the 'culture of transitivity': the removals, shifts and shortages in the society.

How can the perspectives of Hungarian Studies contribute to the study of transitory phenomena? How may the patterns of transitivity and difference in earlier ages or other discourses gain ground in the field of Hungarian Studies? How may the different concepts of

transitivity be applied to carve out individual positions and viewpoints in the research? Is the individual and collaborative research able to take advantage of the international, inter- and multidisciplinary structure provided by the Hungarian Studies?

2. Experiences of Difference

As is the case with all national studies of the Eastern European region, several new tasks have recently fallen on Hungarian Studies. Parallel to the growing interest in Eastern and Central European Studies, the Enlightenment-based concepts of nation have been brought under heavy scrutiny. There is a special call for the formulation of scientific reflections in the time of anti-immigrant and anti-minority government decisions, the rise of populist political rhetoric, neo-nationalist movements, new racism, and other extremities. Drawing on its international, multi-disciplinary foundations, Hungarian Studies can be among the first to contribute to the opening up of the unreflected and dangerously hermetic representations of nations, at least in the context of Hungarian culture.

At the same time it is important to pay attention to such international tendencies as the cultural decentralization or the renaissance of regional self-awareness, manifested also in the European Union's slogan „Unity in Diversity” that re-issues the interplay of differentiation and identification. There is an unprecedented international interest in the interpretations of different cultural experiences, social and cultural differences, local phenomena and in rendering accessible the local surplus in an internationally viable and competitive form. At the same time, critical attention to the Hungarian cultural and scientific context is important, along with the assessment of the expectations towards cultural reflection in the international scientific, cultural and social discourses.

Which kind of international results can be achieved within Hungarian Studies in the communication and transmission of the different experiences of East- and Central-Europeanness? Which competences can be added by the specific interests and institutions of Hungarian Studies to our specific competences what we use in the international discourse? What kind of new perspectives and approaches are there for a novice researcher to draw on the field of Hungarian Studies in relation to the phenomena we study?

3. Reciprocity and Reflection: Introduction of Research Plans, Research and Research Results – Introducing the Doctoral Schools of Hungarian Studies

The best way for the researchers and research institutions to attract interest in their work is a session for introductory presentations. As the post-graduate studies function as a transitional phase toward different academic discourses, the main aspects of our symposium can be used throughout the introduction of the researchers and research institutions as well.

What are the motivations and intentions that determine the composition of the research plans and the conducting of the research? What methods, theories, patterns and preconceptions are applied in this process? What social, cultural, ethical and political aspects do their research include? How is it possible to present the research results in an interest-engaging, experience-centered way, e.g. for a non-professional audience? Do we have any concept about the ways our research results will be observed and interpreted later? What is this new knowledge we produce like and for whom is it addressed?

4. Cooperation and Innovation: Tendencies and Directions in Hungarian Studies, towards a possible Eastern European Studies

Besides the connection and cooperation between the researchers and the workshops of Hungarian Studies it is also important to map those alternatives for cooperation that emerge from the historical, social and cultural interdependence of the Eastern and Central European region. What platforms are possible for the dialogue and cooperation between Hungarian Studies and the other national sciences of the Eastern European region? What possible joint or intersecting paths are there for Hungarian Studies and the other national sciences and institutions of the region to envision an Eastern and Central European Studies which is based on reciprocity, reflectivity, cooperation and innovation? What could be the present and the future priorities of the Eastern and Central European national sciences in terms of thematic as it comes to the transforming Eastern European cultural practices?

5. Preparation of the Symposium

The preparations for the symposium took one year. In the last quarter of the year the participants revised and reworked the drafts of their presentations for several times and commented each others' abstracts. The participants' comments were published on the open access workshop-webpage of the symposium. The preparatory interactions fostered further discussions, encouraged the participants to include new interdisciplinary approaches into their proposed presentations, and also to relate more closely to the general topic of our symposium.

Organizer of the Symposium:

Kristóf Fenyvesi, University of Jyväskylä, (<www.kristoffenyvesi.hu>)

PROGRAM

ÁTMENET ÉS KÜLÖNBÖZŐSÉG KÖZÉP- ÉS KELET-EURÓPÁBAN
Magyarságtudományi irányok a Közép- és a Kelet-Európa tanulmányok felé
A VII. Nemzetközi Hungarológiai Kongresszus Doktorjelölt Szimpóziuma

TRANSITION AND DIFFERENCE IN EASTERN AND CENTRAL EUROPE
Hungarian Studies towards a possible Eastern European Studies
Symposium for PhD students of the 7th International Congress of Hungarian Studies

2011. 08. 23., Kolozsvár / Cluj-Napoca
BABEŞ–BOLYAI UNIVERSITY főépület / main building

8.30-9.00 REGISZTRÁCIÓ / REGISTRATION

TEREM / ROOM:

PLENÁRIS ÜLÉS 1. / PLENARY SESSION 1.: ÚJ IRÁNYOK / New Tendencies

ELNÖK / CHAIR: Tuomo Lahdelma (Jyväskyläi Egyetem)

9.00-9.20 Tuomo Lahdelma, a Nemzetközi Magyarságtudományi Társaság elnöke, a Jyväskyläi Egyetem Művészet és Kultúra Tanulmányok Intézetének Magyarságtudományi Programjának professzora. Nyitóelőadás: A doktorjelölt konferenciák jelentősége a Nemzetközi Magyarságtudományi Társaság munkájában

Előadásomban történeti áttekintést adok az Nemzetközi Magyarságtudományi Társaság feladatairól és működési formáiról. Társaságunk hagyományosan fontosnak tartja, hogy fiatalok is részt vegyenek a munkánkban, ezért fontos, hogy a Nemzetközi Magyarságtudományi Társaság alkalmat találjon arra, hogy a fiatal tudósokat is megszólítsa. Hosszú ideig úgy tűnt, hogy a jó szándék ellenére ezt a problémát nem lehet megoldani, de a legutóbbi években sor került e kérdés újragondolására és egy új megközelítési mód bevezetésére. Nemzetközi doktorjelölt konferenciáinkat 2005 óta hirdetjük meg, egyre növekvő sikerrel.

9.20 – 9.40 Dobos István (egyetemi tanár, Debreceni Egyetem): Önértelmezés, határátlépés, átmenetiség és különbség a magyarságtudományokban

Az előadás kísérletet tesz arra, hogy feltárja a három korábbi doktori konferencia témaköreinek az érintkezési pontjait, s felvázolja a magyarságtudományok horizontján az önértelmezés, a határátlépés, az átmenetiség és a különbség lehetséges értelmezési távlatait.

9.40-10.00 Kovács Sándor (docens, Hankuk University of Foreign Studies, Dél-Korea): A „fokalizáció” fogalmának használhatósága a magyarságtudományban. Szemlélet(váltás)

A narratológia szerint az elbeszélő szövegben a történetet valamely 'perspektívából', 'szemszögből' láttatja a narrátor. Genette nyomán fokalizációnak hívják ezt. A fokalizáció vizuális

értelmét a közvetítés kognitív, érzelmi és ideológiai vetülete is kiegészíti. A fókuszáció a narratív információ kiválasztása vagy korlátozása a narrátor, a szereplők ... tapasztalata és tudása függvényében. Előadásomban arra keresek választ, hogy lehet-e, s ha igen, hogyan, használni a fókuszáció fogalmát a magyarságtudományban. Fölteszem: a magyar kultúráról szóló „anyagok” ugyanolyan közvetítettségben tartják a hungarológia tárgyát, mint a narratívák az elbeszélte történeteket (perceptív, kognitív, érzelmi és ideológiai közvetítettség + kiválasztás/korlátozás). Előadásom záró részében kultúránk közvetítettségének vizsgálatával kapcsolatban igyekszem megfogalmazni néhány gondolatot.

10.00-10.10 SZÜNET / BREAK

TEREM / ROOM:

PLENÁRIS ÜLÉS 2. / PLENARY SESSION 2.: ÁTMENET ÉS KÜLÖNBÖZŐSÉG / Transition and Difference

ELNÖK / CHAIR: Dobos István (Debreceni Egyetem)

10.10-10.30 Fenyvesi Kristóf (doktorandusz, Jyväskyläi Egyetem) - Orbán Jolán (egyetemi docens, Pécsi Tudományegyetem): Átmenet és különbözőség: a közép-európai különbözőség tanulmányok egy lehetséges vázlata

2007-2010 között Pécsen a Kelet-nyugati Átjáró művészeti-tudományos projektum részeként elindított Találkozó a Balkán Kapujában nemzetközi és interdiszciplináris konferenciasorozat keretében a lokális tapasztalat egyediségének a globális kontextusban történő vizsgálatára tettünk kísérletet. Meghívott előadóink irodalmi, művészeti, kulturális térenként, a különböző diskurzusok, diszciplínák, művészeti ágak interakciójának tereként értelmezték újra „a világ” és a Balkán viszonyát. Három szempontból közelítették ehhez a kérdéshez. Egyrészt a különbözőséget filozófiai, politikai, poétikai, kulturális, irodalmi, művészeti, szociológiai és történeti kérdésként vizsgálták. Másrészt mindezt a Kelet-Nyugat viszonyát újraértelmező diskurzusok kontextusába helyezték. Harmadrészt konkrét alkotások elemzésével mutattak rá a különbözőség színrevitelének retorikai és poétikai eljárásaira. Rendezvényeinkkel megpróbáltuk megtenni az első lépéseket a „különbözőség-tanulmányok” egy lehetséges közép-európai modelljének megalkotása felé.

10.30-10.50 Park Soo Young (professzor, Hankuk University of Foreign Studies, Dél-Korea): A koreai hungarológia múltja és jövője a paradigmaváltásban

1988-ban a koreai magyar tanszék létrejöttével a ‘magyarságtudomány’ vagy ‘hungarológia’ fogalmát bevezették Dél-Koreában is. Amint a tanszék neve is mutatja - ‘magyar nyelvi tanszék’ -, azzal a céllal hozták létre, hogy a magyar mint idegen nyelv oktatása által legyen az első magyarságtudományi műhely a koreai felsőoktatásban, amelynek oktatási programja filológiai súlypontokon alapult. A kilencvenes évek közepén nagy vita alakult ki az idegen nyelvi tanszékek, főleg a kelet-európai nyelvek tanszékeinek oktatási céljáról. A koreai magyar tanszék programja a filológiai irány felől a kulturális ismeretek és az országismeret irányába fordult. Az új évezredben a rendkívül erős globalizáció hatására a felsőoktatás célja a szakképzés helyett az általános műveltség vagy interdiszciplináris képzés felé tolódik el. Az ilyen paradigmaváltások a felsőoktatásban a koreai hungarológia oktatásában is komoly problémát okoznak, ezért kénytelenek vagyunk sürgős megoldást találni.

10.50-11.10 Anssi Halmesvirta (Dept. of History and Ethnology, Jean Monnet Chair, University of Jyväskylä): LIVING IN THE TRANSITLANDS: The Impact of the New Capitalist Culture on the East Central European Minorities

My presentation deals with the issue of identity from sociological and intellectual history points of view. Its argument runs against the current since most of the contributions to the discussion of changes in identity in Eastern Central Europe seem to concentrate on finding and preserving some idealized image of identity in the great canons of literature and history. This is certainly also the case with the Hungarian identity or identities; elitist presumptions rather than realistic descriptions of the identity hold the sway. Here, instead, the focus is on the contemporary developments dating from the change of system in the region since 1989. It hypothesizes that the reality of identity does not match with the idealized images because the post-modern identity is malleable, strained and at times utterly questioned, especially among the people who live in peripheries and disadvantageous situations, e.g. displaced ethnic and linguistic minorities. The army of such quite hopelessly deprived people, let us call them underdogs, start to lose the courage to desire any positive change in their life situations, and typically tend to adjust their desires and expectations to what little they see as feasible. They live on small mercies – actually peacefully with persistent deprivation.

11.10-11.30 Erin Marie Saltman (PhD Research Student, University College London, School of Slavonic and East European Studies): Soviet Decentralizing and National Re-centralization: Education in Hungary after Transition and its Relation to Policies, History and the Youth

In my presentation I would like to address some of the large structural issues concerning post-Communist education reform within Hungary. In three parts I would like first, briefly outline the main framework of education within Hungary just before political transformation and reforms in the early 1990s. Secondly, I would like to look at how national and local governments decentralized education structures away from a central agenda of direct political socialization. Lastly, I would like to address some of the contemporary issues within the education system today. Mainly looking at greater political issues related to education, the issues that arise over teaching 20th century history that contains sensitive events remaining relevant today, and how the youth are affected by the nature of the education system.

11.30-11.50 DISZKUSSZIÓ / DISCUSSION

11.50-12.00 SZÜNET / BREAK

TEREM / ROOM:

DÉLELŐTTI SZEKCIÓ 1 / MORNING SESSION 1: Ah, Amerika. Ah, Hungary.

Elnök / Chair: László Lilla (Babeş-Bolyai Tudományegyetem)

12.00- Orosz Anna Ida (ELTE): Ah, Amerika! – és Ah, Amerika!, újra

Huszonöt év választja el egymástól két magyar kísérleti dokumentumfilm megszületését, Orosz István 1984-es animációs dokumentumfilmjét, az Ah, Amerikát, illetve Forgács Péter 2009-es Hunky Blues – Az amerikai álom című filmjét. Ami összeköti őket, hogy mindketten a magyar történelem ugyanazon jelenségét, a Monarchia területéről Amerikába tartó magyar munkástömegek századfordulós exodusát választották témájuknak. Előadásomban azt kívánom megvizsgálni, hogy a két alkotás a dokumentumfilmes formának a valóság tisztán fotografikus reprodukálására való törekvését miként képes kreatívan „fölszabadítani” – a jól ismert griersoni

definíció szerint. Az archív, illetve rekonstruált natúrfelvételeket is tartalmazó Ah, Amerika!, illetve a talált amatőrfilmekből építkező Forgács-filmek sorát gazdagító, ugyanakkor azoknak költői jellegét egy „konvencionálisabb” magyarázó ábrázolásmóddal vegyítő Hunky Blues ellentétes leképzési formájuk, illetve narratív fölépítésük révén, egyedien alakítják át a közös alapanyagot és így ugyanannak a fabulának eltérő interpretációját képesek adni. Miközben a két kísérleti dokumentumfilm vállalása közös: átélhetővé tenni a történelmet, azonosulni a történelem szereplőivel.

12.25- Ege C. Reinema (doctoral student, Jyväskylä Egyetem): Connecting dystopian society - female characters in the films of Béla Tarr

Films are documents of their time and space, like artistic forms of expression. They simply tell the stories about characters through experiences. The character is a kind of missing link between the narrator and a white screen and an audience. Films are dominated by character-based narrative productions, like other literary forms, films use the construction of a characters both as a means of differentiation of one production from another and as a source of continuity among related productions. Each role will give some extra enigmatic point for the narrative and for a film as a whole. The past history and experiences is very significant in relation to the films of Béla Tarr, he just stepped beyond the artificial and illusionary life and show what is happening on the street –it is like remarkable society with untold stories, forgotten and empty landscapes, but mostly different human sides with its beauty and ugliness.

12.50- László Lilla (doktorandusz, Babeş-Bolyai Tudományegyetem): Nemi reprezentációk a 21. század első évtizedének magyar filmjeiben

A kommunizmus bukását követően a kelet- és közép-európai filmgyártásnak új stratégiákat, új utakat kellett találnia. Ezt vagy a nyugati modellek utánzásával érte el, vagy a kommunizmus előtti hagyományok felélesztésével, vagy teljesen új kánon létrehozásával. Kutatásom célja a 21. századi magyar filmek gender-központú elemzése, a férfi és női szerepek, illetve az alternatív szexualitás reprezentációjának vizsgálata. Érdekesnek tartom összehasonlítani ezen évtized magyar és román filmjeit a nemi reprezentációk szempontjából, így dolgozatom tulajdonképpen komparatív elemzéseket is tartalmaz.

13.15-13.30 Diskusszió / Discussion

TEREM / ROOM:

DÉLELŐTTI SZEKCIÓ 2 / MORNING SESSION 2: Rossz gyűjtők, jó gyűjtők / Bad Collectors, Good Collectors

Elnök / Chair: Tuomas Laine-Frigren (Jyväskyläi Egyetem)

12.00- Szakál Anna (doktorandusz, Babeş-Bolyai Tudományegyetem): Egy 19. századi rossz gyűjtő kutatásának lehetséges irányai

Előadásomban Kriza János egyik gyűjtőtársának, Tiboldi István, székelyföldi unitárius népköltő és tanítónak a szerepeit értelmezem, személye és életműve feltárásának lehetséges megközelítési irányjaival foglalkozom. Bemutatom költőként-tanítóként a lokális társadalomban betöltött helyét, ott kialakult konfliktusait, a primer források segítségével felrajzolható kapcsolathálóját és folklórgyűjtőjeként a de/rekanonizációjára tett kísérleteket. Ez az esettanulmány, amely egy, a folklórisztika által rossz gyűjtőnek tartott személyt állít a középpontjába, arra is rá kíván mutatni,

hogy a 20. század folyamán rossz (mert irodalmias, nem eléggé szép, autentikus meseszövegeket konstruáló) gyűjtőnek tekintett személyek kutatása azért releváns feladata ma a folklorisztikának, mert a történeti meseanyag szövegközpontú megközelítése sem valósulhat meg addig, amíg a 19. századi gyűjtésekkel kapcsolatos sematikus kép nem árnyalódik.

12.25- Balatonyi Judit (doktorandusz, Pécsi Tudományegyetem): Közösségi ünnepek a gyimesi társadalom és helyi vallás kontextusában

Előadásomban arra keresem a választ, hogy a gyimesiek, hogyan hozzák létre, és működtetik közösségi ünnepeiket. Lényegesnek tartom, hogy megismerjük azokat a kulturális mintákat, amelyek alapján a gyimesiek adott csoportjai létrehozzák az aktuális ünnep kulturális arculatát. Az említett szimbolikus tárház lényegében az állandóan változó kollektív tudás, amelynek az összetevőiből a szervezők kiválaszthatják a számukra legmegfelelőbb rituális kellékeket. Az ünnepeket tehát nem kész produktumokként, hanem olyan konstitutív rítusokként értelmezem, amelyek lehetővé teszik a kulturális cselekvőknek, hogy általuk közvetítsék a szándékaikat. Kérdéses továbbá, hogy vajon kik hozzák létre az adott társadalmi események reprezentációit: ez vajon pusztán a szervezők korábban megfogalmazott intenciója vagy talán a résztvevőkkel közös jelentéstulajdonító eljárásaik eredménye és a konkrét esemény kontextusainak függvénye?

12.50- Takács Izolda (doktorandusz, Pécsi Tudományegyetem): Régi nemzetképzések újraértékelése. Széchenyi István magyarság-fogalma, a jelentősebb műveiből kirajzolódó nemzeti karakter

Előadásomban elsősorban arra fókuszálok, Széchenyi István hogyan használta a nemzet fogalmát. Mit értett magyar nemzet alatt? Ennek megállapításához Széchenyi nagyobb lélegzetvételű műveit vettem górcső alá, jelesül a Hitelt, a Világot és a Stádiumot. Ahhoz, hogy a legmegfelelőbben értelmezni tudjam a műveiből kirajzolódó fogalomhasználatot – hiszen Széchenyi műveinek célja nem az volt, hogy magát a nemzetet, mint fogalmat definiálja –, a diskurzusanalízis módszerét alkalmazom. Hipotézisem szerint a nemzet, mint fogalom jelen van, és egyértelműen meg is határozható, pontosabban körülírható Széchenyi írásaiban. A prezentáció témája ennek bizonyítása, vagy elvetése. Állításomat Széchenyitől vett idézetekkel próbálom alátámasztani. Véleményem szerint magyarságunkról alkotott képünk, tudásunk ilyen nemzetképzésekből táplálkozik, sőt, ezek napjainkban egyre inkább előtérbe kerülnek. Vagyis, 'A legnagyobb magyar' nemzetfogalmának vizsgálata segíthet tudatosá tenni mai magyarságtudatunk genealógiáját.

13.15-13.30 **Diszkusszió / Discussion**

TEREM / ROOM:

DÉLELŐTTI SZEKCIÓ 3 / MORNING SESSION 3: A magyar mint nyelv / Hungarian as Language
Elnök / Chair: Gleb Pilipenko (Orosz Tudományos Akadémia Szlavisztikai Intézet)

12.00- Gleb Pilipenko (tudományos munkatárs, Orosz Tudományos Akadémia Szlavisztikai Intézet): A vajdasági magyarok nyelvi helyzete különös tekintettel a szerb és a magyar nyelv használatára

A kutatásaim adatai alapján arra a következtetésre jutottam, hogy a vajdasági magyarok ugyanazokban a nyelvi kategóriákban hibáznak, mind az anyanyelvükben, mind a szerb nyelvben, ami az interferencia hatására vezethető vissza. Az interferencia mértéke a szociolingvisztikai

változóktól függ, pl. a magyar lakosság arányától a településen, az oktatási rendszertől, stb. A legfontosabb problémák: a visszaható igék, a szórend, az igevonzatok, a harmadik személyű személyes vagy mutató névmás használata, stb.

12.25- Kiss Attila Gyula (tanársegéd, Partiumi Keresztény Egyetem): A magyar mint idegen nyelv Nagyváradon: kulturális reflexiók és nyelvvideológiák

Előadásom témája a nagyváradi románok magyar nyelvhez kapcsolódó nyelvvideológiai és kulturális reflexiói. Elméleti keretként az amerikai antropológusok által önálló kutatási ágazattá fejlesztett nyelvvideológiák kérdéskörét használom. A nyelvészeti kutatások figyelme egyre inkább a szociológia, antropológia, kulturális tanulmányok felé fordul, és a nyelvtanulóra mint egy adott társadalmi, történelmi közösség tagjára tekint. Wenger munkái az identitásról és tanulásról rámutatnak, hogy a nyelvtanulók elképzelt közösségeket állítanak fel, és vannak egyének, akik a belépést jelentik ezekbe a célnyelvi közösségekbe. Fontos kideríteni, különösen a szomszédos népekkel való kapcsolat keresésben és ápolásban, hogy ezek a befektetések hogyan válhatnak produktívvá a tágabb nyelvközösségben. A nyelvtanulás sikere nagyban attól függ, hogy az emberek milyen diskurzusokban vesznek részt az illető kultúrában. Ennek feltérképezésére elengedhetelen a társadalmi, kulturális és tudományos reflexió.

12.50- Trunchi Péter (doktorandusz, tudományos segédmunkatárs, ELTE): Moldvai magyar családnevek a változó időben

A magyarok lakta területek egyes vidékein a családnevek különböző alakváltozatokat ölthetnek magukra. A spontán változásként meghatározható jelenség a moldvai családnevekre is hatást gyakorolt. A több évszázad óta önálló életet magyarság családneveinek tetemes magyar etimonú része mára alig azonosítható eredeti alakjával. A dolgozat több település névanyagát felhasználva, a változásokban megfigyelhető néhány jelenségre mutat rá, megadva a nevek mai magyar nyelvben fellelhető megfelelőjét. Munkám a gyakorlatban is alkalmazható. A nevek sokféleségének, valamint ezek különféle alakváltozatainak felsorakoztatása által a magyar állampolgárságot igénylő, egyben névmagyarosítás mellett döntő moldvai magyarságnak nyújt segítséget a történelem során megváltozott nevének mai magyar nyelvi alakjának felismerésében. Vitathatatlan ugyanis, hogy a térség magyar családnevei olyan módosulásokon estek át, melyek menetének nyomon követése a „névhelyreállítás” esetén helyi okiratok felmutatásával nehezen megvalósítható. A nevek megfeleltetések módszertani eljárásai mellett képet kapunk ezek gyakorlati alkalmazhatóságáról is.

13.15-13.30 Diskusszió / Discussion

TEREM / ROOM:

DÉLELŐTTI SZEKCIÓ 4 / MORNING SESSION 4: Olvasási szokások / Reading Habits

Elnök / Chair: Zakariás István (Pázmány Péter Katolikus Egyetem)

12.00- Bartha Krisztina (doktorandusz, Partiumi Keresztény Egyetem): Megváltozott olvasási szokások és ezek jelentősége az anyanyelvi nevelésben

Az információs társadalmunkban a tanulók egyre inkább eltávolodnak a könyvektől, de a tömegkommunikációs eszközök használatának hatékonysága is behatárolt, hiszen nem alakult ki a diákok azon képessége, hogy az információáradatból a számukra hasznosat válasszák ki. 150 nagyváradi 15–17 éves magyar anyanyelvű tanuló körében nyitott és zárt kérdésekkel vizsgáltam

az olvasáshoz való viszony alakulását, a diákok olvasmányválasztási szempontjait, olvasási kedvét, internetes szokásait, szabadidős tevékenységét. Arra a kérdésre kerestem a választ, hogy milyen hatással van a tanulók olvasási szokásaira az iskola, a környezet, befolyásolja-e azt a szülők társadalmi helyzete, iskolázottsága. Céljaim között szerepelt az említett szokások és tevékenységek nemenkénti és iskolatípusonkénti összehasonlítása. Az eredmények figyelembe vételével arra keresem a választ, hogy milyen lehetőségei vannak a pedagógusnak, az iskolának, a könyvtárnak és a társadalomnak az olvasás értékének megőrzésében.

12.25- Hoboth Katalin (doktorandusz, Konstantin Filozófus Egyetem): Tankönyvértékelés az átmenetiség és különbözőség tapasztalatainak tükrében

Kisebbségi kétnyelvűségi helyzetben a szaknyelvi regiszterekkel kapcsolatban számos probléma felmerül. Szlovákiában sok magyar tannyelvű szakközépiskolában a szaktantárgyak oktatása államnyelvű, így a diákok nem sajátítják el intézményes keretek között a magyar szaknyelvet, terminológiát. A szaktantárgyak magyar nyelvű oktatása során a tankönyvekkel kapcsolatban merülnek fel problémák, mivel nagy részük fordítás, s ennek jelei a lexikális és a szintaktikai szinten is megjelennek. E jelenségekre már több nyelvész is rámutatott, pl. Lanstyák István, Misad Katalin, Szabómihály Gizella. Célom, hogy bemutassam, miként jelennek meg a fordítás jelei a szlovákiai magyar tannyelvű építőipari szakközépiskolákban használatos tankönyvekben. A Magyarországon és kétnyelvű környezetben használatban lévő tankönyvek összehasonlítása révén szeretnék rámutatni a szlovák nyelv hatása következtében megjelenő kontaktusjelenségekre, különös tekintettel a szintaktikai szinten megfigyelhető eltérésekre.

12.50- Brutovszky Gabriella - Hoboth Katalin (Konstantin Filozófus Egyetem): A magyar nyelv és irodalom tanításának módszertana doktori iskola bemutatása

A nyitrai Magyar Nyelv és Irodalom Tanszéken 2010 szeptemberétől működik doktori tanulmányi program. A tanszék nyelvészeti kutatásokat folytató doktorandusz hallgatói a magyar nyelvoktatás módszertani vizsgálatával foglalkoznak. Hoboth Katalin a szaknyelv oktatását vizsgálja. Elsődleges célja annak feltérképezése, miként valósul meg a szaknyelv, a szakkifejezések oktatása az építőipari szakközépiskolákban. Szabómihály Gizella pedig azzal foglalkozik, hogy hogyan építhetők be az eddigi szlovákiai szociolingvisztikai, kontaktológiai és kétnyelvűségi kutatások eredményei a közoktatásba. A doktori iskola irodalomtudományi programjának keretén belül Petres Csizmadia Gabriella az önéletírói szövegek újraértelmezésével és ennek irodalomoktatásban történő alkalmazásával foglalkozik. Brutovszky Gabriella szakterülete a régi magyar irodalom. Kutatásai során a kánonok interakcióját vizsgálja a barokk közköltészetben, elsősorban a kuruc költészet újszerű értékelésével foglalkozik.

13.15-13.30 Diszkusszió / Discussion

TEREM / ROOM:

DÉLELŐTTI SZEKCIÓ 5 / MORNING SESSION 5: Irodalom, varázslat és csőd / Literature, Magic and Failure

Elnök / Chair: Fenyvesi Kristóf (Jyväskyläi Egyetem)

12.00- Fleisz Katalin (PhD, Jyväskyläi Egyetem): A köztesség tapasztalatai. Reflexiók medialitás, kultúra valamint az irodalom viszonyáról

Kulturálisan felfogott médium, nyelv valamint irodalom viszonyában Krúdy Gyula prózája érdekes

tapasztalatokkal szembesíthet. Ebben a problémakörben a Krúdy-recepció olvasásmódját szembesíthetjük a szövegek közvetítettségének formáival. A korai, esszéisztikus befogadás a nyelv önreflexív gesztusait ugyan felismerte, azonban leginkább a humor, irónia, paródia vagy éppen a groteszk humanizált minőségeivel közelítette meg. A jelenkori, sokkal inkább „technicizált” Krúdy-recepció a nyelv önértelmező jellegét immár annak heterogén, szintézisbe nem fogható működésmódjára alapozza. Azaz nem azt keresi, hogy miben áll az értelem, hanem az hogyan jön létre. A különböző értelmezések miként látják a nyelvet? A hermeneutika nyelvi médiumról szóló elgondolásának milyen értelmezésbeli hozadéakai lehetnek? Mennyiben módosul a Krúdy-próza irodalmisága a különböző médiumfelfogások kapcsán? (Gondolok itt az egyes szövegeknek „társadalmibb”, azokat kultúrtörténeti forrásokként kezelő értelmezésmódjára.) Előadásom ezen kérdéseket igyekszik körüljárni.

12.25- Katri Kluukeri (MA hallgató, Jyväskyläi Egyetem): The Magic of Writing and Interpreting: Transition, Difference and Otherness in Attila József's Poetry

Between the words and the interpretation there is a poem in itself. The poem, which is rooted to some certain languages, cultures, and even with a situations. On the other hand, there are the readers, who are always searching for some pleasures or experiences by reading. Many kinds of literary identities and positions are open for the writers as well, both for the authors and translators. All of these elements played a remarkable role during the process when Attila József's literary and personal images were created among the single readers. During the 20th century there were six Finnish translators, who translated some parts of his oeuvre. From this selection of translated poems we can identify several differently orientated and interpreted pictures of the author. It also partially explains why the texts often seem to be in a continuous change, not to mention about their connections with some current values and impacts of the surrounding society.

12.50- Borbély András (doktorandusz, Babeş-Bolyai Tudományegyetem): Az érzékelés csődje – Dsida Jenő: Nagycsütörtök

Dsida Jenő költeménye a bevett értelmezések szerint a valóságos és a mitikus, a szerep és a valóság, a legenda és a személyes élmény „harmonikus egyeztetésének” köszönheti esztétikai hatását, melyben az „érzéki megjelenítés teljessége” harmóniát teremt a köznapi és a fenséges között. Az újabb értelmezések is változatlanul hagyják ezt az alapsémát. Előadásomban, igyekszem felforgatni a megszokott bináris sémákat, majd a versnek egy, az érzékelésre, a kommunikációra/nyelviségre és az időindexekre koncentráló olvasatára törekszem. Így a vers olyan, eddig rejtve maradt jelentésrétegei kerülhetnek középpontba, mint a nyelvi kód alkalmatlanná válása, a látás és az ehhez kapcsolódó térbeli koordináció összezavarodása, a jelentés nélküli akusztikus zörejek túlsúlya és a jelentés artikulálhatóságának megkérdőjeleződése.

13.15-13.30 Diszkusszió / Discussion

TEREM / ROOM:

DÉLELŐTTI SZEKCIÓ 6 / MORNING SESSION 5: Haza-emigráció / Fatherland & Emigration

Elnök / Chair: Petres Cszimadia Gabriella (Konstantin Filozófus Egyetem)

12.00- Szarvas Melinda (MA hallgató, ELTE): Az átmenettel járó különbözőség – A „hazaemigráló” magyar irodalom megítélése (Gion Nándor tetralógiája)

Gion Nándor életművének gerincét alkotó tetralógiának a recepciója a regények születésének

körülményeihez igazodva két része szakadt. Az első két, Vajdaságban megírt mű, a Virágos katona, és a Rózsaméz címűek kritikája sokkal pozitívabbnak mondható, mint a Budapestre település után születő, a tetralógiát záró Ez a nap a miénk és az Aranyat talált címűeké. Gion irodalmi megítélése Magyarországon és Vajdaságban ellentétes irányt vett, köszönhetően annak, hogy más irodalmi közegbe érkeztek meg a regények. Vajdaságban az utóbbi két regény értékelésében jelentős szerepet játszott Gion Magyarországra telepedésének ténye, körülményei, az itt adott múltra vonatkozó nyilatkozatainak vitathatósága. Ezek szerint Gion Nándor irodalmi megítélésének vajdasági változását az átköltözőket kísérő kétes személyes ítélet is befolyásolná?

12.25- Tóth Csilla (doktorandusz, Pécsi Tudományegyetem): Polgár és kontextusa. Márai Sándor: Egy polgár vallomásai című művének recepciója

Az előadás a funkciótörténeti kutatás módszereinek segítségével tekinti át Márai Egy polgár vallomásai c. művének recepcióját. Középpontjában a mű elsődleges illetve kilencvenes évekbeli kontextusának jellegzetes domináns funkcióhipotézise, a polgári író, polgári irodalom vizsgálata áll. A kánonalkotó kifejezés a népi-urbánus vita kontextusába vonja be az életművet, melynek időszerű újraértékelése kizárólag e vita mentén lehetséges. Az előadás a recepció legfontosabb pontját, a polgár szó fogalmi reflektátlanságát illetve atemporális felfogásának ellentmondásait kívánja feloldani. Az alkalmazott módszer és irodalomfelfogás, az irodalom kultúrát konstruáló szerepének előtérbe állítása maga után vonja az interdiszciplináris vizsgálatot. A hiány, az elhallgatás alakzatai mai napig továbbélnek az Egy polgár vallomásai cenzúrázott illetve öncenzúrázott szövegkiadásának továbbélésében, az irodalmi baloldallal kapcsolatot tartó Márai elfelejtésében és az életmű dekontextualizálásában.

12.50- Nagy Réka (doktorandusz, Babeş-Bolyai Tudományegyetem): A 20. század egy szilágysági betolakodó író életpályájának perspektívájából. Szabó Miklós (1907–1982) kéziratok hagyatékának értelmezése

A 20. század nagy történelmi eseményei emberi életpályák sokaságának szabtak kényszerű keretet. A történelem makroszintű megközelítése gyakran elfedi a hétköznapok emberének arcát. Előadásomban a személyes életpálya perspektívájából kívánom láttatni a mindennapok egy hősét. A többszöri határmódosítást, világháborút, hadifogságot, kollektivizálást átélő szilágysági ember életében az írás kiemelt szerepet töltött be. Verseiben, helytörténeti munkáiban dokumentálta a saját és a lokális közösség életét meghatározó eseményeket. Kéziratok hagyatéka a lokális életvilág dimenziójából láttatja a 20. századot. Szabó Miklós számára az írás jelentette azt az eszközt, amelynek segítségével feldolgozhatta az életét meghatározó történelmi eseményeket, a változó körülmények között újrafogalmazhatta és megerősíthette önazonosságát. Kézirataiban láthatóvá válik az a folyamat, ahogy a kanonizált történelmi tudás beépül az egyén történelem- és múltszemléletébe, identitást meghatározó erővé válik.

13.15-13.30 **Diszkusszió / Discussion**

13.30-15.00 **EBÉDSZÜNET / LUNCH BREAK**

TEREM / ROOM:

DÉLUTÁNI SZEKCIÓ 1 / AFTERNOON SESSION 1: Mindennapi élet / Everyday Life

Elnök / Chair: László Lilla (Babeş-Bolyai Tudományegyetem)

15.00- Szalma Anna-Mária (doktorandusz, Babeş-Bolyai Tudományegyetem): A fénykép a mindennapi életben

A fénykép a mindennapi életben. Privát fotókorpuszok elemzéseinek tanulságai. A fénykép és a 20. század története szétválaszthatatlanul összefonódik. A kapcsolódási pontok sorát sokan, sok helyütt, sokféleképpen próbálták felgöngyölíteni. És mégis: a privát fotó jobbra kívül rekedt az értelmezési tartomány fő medrén. Pedig a forráscsoport (még) kéznél van: albumokban, lakóterekben kiállítva, borítékokban, cipősdobozokban, mindenütt. És minden ízében 20. századi. Előadásom három egyéni fényképkorpusz elemzésén keresztül három különböző (de összetartó) értelmezési keretben kívánja tárgyalni a privát fotót: mint (auto)biografikus szöveggént, társadalmi kapcsolatok kontextusában illetve mint sajátos, koherens forráscsoport.

15.25- Csergő Melinda (doktorandusz, Babeş-Bolyai Tudományegyetem): Egy családi levélhagyaték a mindennapiság tükrében

Előadásomban egy kolozsvári nő, S.J. családi levélgyűjteményét értelmezem a mindennapi élet és az individuum kibontakozása mentén. Az elemzés szempontjából releváns a levelezésnek, mint kommunikációs aktusnak az információközlő, tudósító funkciója, amely által a mindennapokban élő egyén vizsgálható. A levélhagyaték kvantitatív megközelítése lehetővé teszi behatárolni azt az időintervallumot, szociális és földrajzi hálót, amelyek között a levélíró személyek sajátos módon közlik a történeteiket, gondolataikat. Fontos szempont, hogy ebben a meghatározott műfaji keretben az adott személyekhez és időpontokhoz kötődő történetek milyen tartalmakat közvetítenek. A levelekben nyomon követhetők a makrotörténeti hatások, amelyek meghatározzák az individuum életét, így a mindennapokban élő egyének sajátos reflexiói, ezek közös kontextusa körvonalazódik. A személyes levelek által olyan történetek válnak rekonstruálhatóvá, amelyek egy adott időintervallumban meghatározó jellegűek voltak S.J., illetve levelezőtársainak életében. Így a levelek értelmezésének során betekintheünk a 20. századi levelezési szokásokba, a mindennapokban zajló életvitelekre, amelyek nem egy hosszú időtávlatból jelenítenek meg történeteket, hanem rövid időtávlatok eseményeiről az akkor és ott perspektívájából informál.

15.50- Hochbauer Mária (doktorandusz, Babeş-Bolyai Tudományegyetem): Helynévhasználat és térbeli orientáció a mindennapokban

Doktori kutatásom központi témája a térbeli orientáció és helynévhasználat összefüggéseinek vizsgálata kognitív nyelvészeti megközelítésben. A vizsgálat alapját egy kérdőíves-interjú kutatás képezi. Az eddigi eredmények ismertetése során név- és térhasználat összefüggéseire próbálok rávilágítani, olyan kérdésekre keresve a választ, mint: Milyen mértékben befolyásol(hat)ja nyelvhasználatunkat az, ahogyan a bennünket közvetlenül körülvevő térről gondolkodunk? Meghatározhatja-e a térről való kollektív és/vagy lokális tudásunk azt, ahogyan a helyekről beszélünk? Hogyan viszonyul a bennünket közvetlenül körülvevő térről való tudás a közvetlen környezetünk szomszédságában elhelyezkedő térről való tudáshoz, illetve hogyan tükröződik a „szomszéd perspektívája” a nyelvhasználatban? Milyen alapvető különbözőségek és hasonlóságok vannak abban, ahogyan egyazon település különböző (román és magyar) anyanyelvű beszélői nyelvileg strukturálják a teret?

16.15-16.30 Diszkusszió / Discussion

TEREM / ROOM:

DÉLUTÁNI SZEKCIÓ 2 / AFTERNOON SESSION 2: Krízis és Közösség / Crisis and Community

Elnök / Chair: Tuomas Laine-Frigren (Jyväskyläi Egyetem)

15.00- Tuomas Laine-Frigren (doktorandusz, Jyväskyläi Egyetem): Socialist self-critique and psychological innovation in the period of crisis

In this paper I study the use of social psychology as a welfare discourse in the context of late Kádárism. I study it as a critical and self-critical language, asking how mental problems were conceptualized as a crisis within the socialist community, as a crisis of the “socialist man”. After 1956 revolution, the revival of academic psychology was connected to the needs of the socialist system. Knowledge on individuals could be used in adapting people to the system. Rhetorical strategies were utilized by psychologists to argue for the importance of the discipline. In a post-Stalinist atmosphere, a general “thirst for facts” could be felt, too. Towards the end of the 1970s, the excitement felt at the beginning was replaced by more (self-) critical overtones. It was now possible to claim that socialism had brought some side effects with it. The hypothesis is that the idea of community was central in locating and explaining mental problems, be it a “fictional” community of socialist psychology, or an “authentic” one, searched for in marginal psychology.

15.25- Nagy Vilmos Márton (doktorandusz, Debreceni Egyetem): Moszkva helyett, Brüsszel előtt – Az Európa Tanács és Magyarország az átmenet éveiben (1987-1990)

1990 novemberében a volt szocialista országok közül Magyarország elsőként csatlakozhatott az Európa Tanácshoz. A szervezet közeledési kísérleteit néhány évvel korábban még végletesen elutasító külügyi álláspont rövid időn belül a teljes revízió jeleit mutatta. Az előadás az alábbi kérdésekre keresi a válaszokat. Miért lehetett pont Magyarország az első a csatlakozók sorában? Volt-e versenytársunk ebben a folyamatban? Mennyiben segítette a belpolitikai átmenetet az Európa Tanácshoz való közeledésünk? A tárgyalások során milyen összefüggésben kerültek napirendre a magyar nemzet- és kisebbségpolitika szempontjai? Mindezek mellett a csatlakozási folyamat intézményi kereteinek modellezése és a magyar külügyi kommunikáció alakváltozásainak érzékeltetése is célja az előadásnak.

15.50- Maria Puca (MA hallgató, Jyväskyläi Egyetem): Hungarian Studies as means of appreciation of diversity

My paper will explore what contemporary Hungarian Studies can tell us of Hungary's tradition of cosmopolitanism and open-mindedness. Hungary has always been a multicultural country and can be seen as model of integration and respect for differences between people. This work is partly based upon my personal experience as student of Hungarian Studies. This discipline has taught me to accept, respect and learn from the diversity of Hungarian culture in Europe. Since the end of Communist rule, Hungary has experienced a period of transition as well of innovation. My work will consider the reforms to the Hungarian educational system over the last two decades, and the social effects of applying a more cosmopolitan policy. My paper will demonstrate how Hungarian Studies can contribute to the study of how people from different social and cultural backgrounds can work together cooperatively and innovatively in a truly international context.

16.15-16.30 Diszkusszió / Discussion

TEREM / ROOM:

DÉLUTÁNI SZEKCIÓ 3 / AFTERNOON SESSION 3: Kalendáriumok, műfajok, kánonok / Almanacs, Genres, Canons

Elnök / Chair: Gleb Pilipenko (Orosz Tudományos Akadémia Szlavisztikai Intézet)

15.00- Ilyés Bartha Hajnalka (doktorandusz, Babeş-Bolyai Tudományegyetem): XVII. századi kolozsvári kalendáriumok

Régi könyveink közül a kalendáriumoké volt a legnehezebb a fennmaradás. Kis formátumú könyvekként (16°) láttak napvilágot, hogy akár egy zsebbe is elférjenek, de ez az ésszerűség egyben hátrány is volt, hiszen ez is közrejátszott abban, hogy olyan sok közülük elkallódott, elveszett az évek folyamán. A XVII.században összesen hét nyomdász működött Kolozsváron, időrendi sorrendben a következőkről van szó: Makkai Nyírő József, Válaszúti Szilvási András, Abruji György, Veresegyházi Szentyel Mihály, Némethi Mihály, Veresegyházi István és Tótfalusi Kis Miklós. 1651-től egy közel két évtizedes szünet áll be a kolozsvári nyomda működésében, az utánna kiadott kalendáriumok pedig részben követték a megszokott sablont, de nagyon érdekes már megfigyelni mindegyik nyomdász egyéni változtatásait, kisebb-nagyobb újításait.

15.25- Hriczo Ágnes (doktorandusz, Bél Mátyás Egyetem): Műfaji metamorfózis a barokk irodalomban

A barokk művészet egyik fontos ismertető jegye a metamorfózis, mely áthatja a kor valamennyi művészeti ágát. Megjelenik az irodalomban, tetten érhető egyes művekben, sőt a korban éppen kialakulóban lévő műfajok sorsát is befolyásolja. A műfajok közötti átjárás, átmenetiség, a műfaji keveredés szintén a metamorfózisnak a megjelenése. Számomra Gyöngyösi István Porábúl megéledett Főnixre tekinthető tipikus példának, mely az eposz elregényesedésére mutat jellemző jegeket. Amikor Gyöngyösivel foglalkozunk megkerülhetetlen egy másik mű, Zrínyi Miklós Szigeti veszedelme, mely mint állandó összehasonlítási alap, az eposz tiszta, mértékadó formája volt és van jelen a magyar irodalomban. Gyöngyösi István műveit azért is tartom érdekesnek, mert éppen a rájuk jellemző műfajkeveredés miatt vívták ki legtöbbször a kritikusok elmarasztalását. Az említett téma elemzésével remélhetőleg sikerül kellőképpen felhívni a figyelmet a barokk és ezzel együtt a régi magyar irodalom értékeire.

15.50- Brutovszky Gabriella (doktorandusz, Konstantin Filozófus Egyetem): Kánonok interakciója: a kuruc költészet ideológiai megítélései

Előadásomban a kuruc költészet ideológiai megítélésével foglalkozom, a kánonok interakcióját vizsgálom, ennek keretén belül pedig két egymással szembenálló aspektust: a nemesi szemléletet és a marxista ideológiát. Konkrét szövegekcorpuszokat elemzek, figyelemmel kísérve azok irodalomtörténeti értékelését. A régi magyar irodalom alkotásainak kanonizációja szempontjából fontos probléma a régi magyar irodalom megítélése a későbbi irodalmi korszakokban. Ezek a művek oly mértékben épültek be a magyar irodalom hagyományába, hogy kirekesztésükkel csonkulna az újabb időszakok hagyomány- és önszemlélete is. Munkámban arra teszek kísérletet, hogy hogyan lehet a barokk költészetet megközelíteni és újraértékelni (a kánonképzések módjait és alakulását figyelembe véve).

16.15-16.30 Diszkusszió / Discussion

TEREM / ROOM:

DÉLUTÁNI SZEKCIÓ 4 / AFTERNOON SESSION 4: Formák és témák / Forms and Themes

Elnök / Chair: Zakariás István (Pázmány Péter Katolikus Egyetem)

15.00- Lajtos Nóra (doktorandusz, Debreceni Egyetem): „a forma artistikuma” (Sánta Ferenc rövidprózai munkáiról)

A Sánta Ferenc-életműben alapvetően két műfaji irány/törekvés mutatható ki: a regény és a rövidprózai alkotások. Az író 1970-es, válogatott novellákat tartalmazó kötetének, az Isten a szekéren első hét novellája egy családregegye egyes fejezeteiként is olvashatók (Fekete J. József). Az elbeszélői pozíció nagyon szemléletes (ezeknek a történeteknek az elbeszélője Ferike), és az önéletrajzi írással rokonítható, melynek szintén igen komoly hazai és külföldi prózapoétikai és – történeti bázisa van (Dobos István, Szávai János). A már fentiekben említett kötetkompozíció óramű precízsgel megszerkesztve tárja ezeket a rövidprózai munkákat az olvasó elé, amelyekben az író tudatosan választja meg azt a narratori pozíciót, amellyel egyben önmagát is „hitelesíti”. Előadásom (illetve készülő disszertációm) az író eme rövidprózai műveire koncentrálna kívánja kifejezni észrevételeit – Sánta kifejezésével élve – a „forma artistikumá”-ról.

15.25- Sinka Annamária (doktorandusz, Szent István Egyetem): A különbözőség és az azonosság intertextuális alakzatai Szabó Magda A pillanat című regényében

A jelen dolgozat elsődleges célja, hogy Szabó Magda 1990-ben íródott, A pillanat című regényében vizsgálja a többféle hatásmechanizmust működtető szöveg intertextuális eljárásait, narratív stratégiáit. A regény egyértelműen egy mitikus pretextust, az Aeneist. helyezi középpontba. A műben megjelenő formaelemek, előképek, mítoszok nyomainak vizsgálata mellett a műfaji emlékezet felfrissüléséről is beszélhetünk: a formai alakzatok felidézésével olyan regénymodell jön létre, amely hivatkozik a hagyományra, de ezzel párhuzamosan deformálja is. Szabó Magdánál szinte egyedülállóan a posztmodern ironia működését is megfigyelhetjük. A regényben az író szétszedi az archetípusokat, a szövegidézetek, parafrázisok, átírások fellazítják a regénystruktúrát. Az értelmezésben az intertextuális vonatkozások, és azok integrálódásának vizsgálata fontos szerephez jut: a befogadó elvárásai horizontja döntően határozza meg tehát, hogy észrevesszük-e a regényben több szinten is működő intertextuális iróniát.

15.50- Zakariás István (doktorandusz, Pázmány Péter Katolikus Egyetem): Egy maszk funkciómódosulásai. A Don Quijote téma a kortárs erdélyi magyar irodalomban

Előadásom témáját egy, az erdélyi szerepjáték költészetben végigvonuló maszk funkciómódosulásainak elemzése képezi. Célom az irodalmi vándormotívum többszörösen áthelyezkedő alakzatában beállt változások és a változások okainak feltárása. Az elemzés során Szilágyi Domokos Don Quijote-i alakmását és e maszk alakváltozásainak Orbán János Dénes, Kovács András Ferenc és Farkas Wellmann Éva versein keresztül áthagyományozódását követem végig. A több generációt érintő maszkhasználat időbeliségét tekintve 1967-től napjainkig, a kései modernségtől a posztmodernig terjed, melyben versformáló elvként a szerzői nevet problematizáló maszkszerű identitásjáték eltérő szerveződéseit figyelhetjük meg. Azonban a maszkos identitásjáték során nemcsak a lírai személyiség megvalósulásának lehetünk tanúi, hanem közösségi közérzetének is, hiszen egy társadalmi szerep is megvalósul általa. Ezért a szerepjáték egyfajta költői szerepvállalás, melyben a maszk funkciómódosulásainak vizsgálata feltárja a költői normarendszer tartalmi változóinak koronkénti alakulását.

16.15-16.30 Diskusszió / Discussion

TEREM / ROOM:

DÉLUTÁNI SZEKCIÓ 5 / AFTERNOON SESSION 5: „az ember ugyanis...” / „for the man is...”

Elnök / Chair: Fenyvesi Kristóf (Jyväskyläi Egyetem)

15.00- Nagy Krisztián (doktorandusz, ELTE): „... az emberi állat...” (Móricz Zsigmond Tündérvár című regényének irodalmi antropológiájáról)

A Tündérvár befogadástörténete a saját idegenségének alakzatát korábban politikai-ideológiai, illetve történetfilozófiai képletekhez kötötte. Előadásom az emberi és az állati szférák közötti átmeneteket különbség nélkül színre vivő Móricz-mű költői antropológiájában kutatja ugyanezen alakzat működését. Ha igaza van Freudnak, és a kultúrát éppen az állatitól való eltávolodás képes definiálni, akkor a regényben az állat-hasonlatok és metaforák hálózata nemcsak a nyelvi klisék, rítusok, sztereotípiák intertextuális gazdagságával kerül feszültségbe, hanem a történelmi nagybeszélés teleológiájával is. Balassa nyomán a regényt egy műnemek térközében szituáló olvasatban úgy is fogalmazhatnánk, hogy a történelmi régmúlt megalkotásának teatralitása (Fischer-Lichte) „mögött” (arisztotelészi fogalommal élve) opszizként van ott az emberállat radikális „zoo-antropológiája”, amely pusztán elszenvedi az idő cselekményesítését, miközben egy alternatív időelv konstitutív erejére utal.

15.25- Patócs László (tanársegéd, Újvidéki Egyetem): A délszláv háború generálta perspektívaváltás a kortárs vajdasági magyar prózairodalomban

A kétezres évek vajdasági magyar prózájában érezhető egyfajta perspektívaváltás, amelynek középpontjában az események elbeszélhetősége, a posztháborús generáció megismerési szándéka/kényszere, az önreflexív, illetve interperszonális és interkulturális kapcsolatok állnak. A háború tapasztalata, az egységes(nek tekintett/tekinthető) balkáni kulturális tér fölbomlásának, illetve átalakulásának „története” veszteségtörténetként materializálódik. Számos szövegben háború csak implicit alakban, illetve a róla való hallgatás által türemkedik be a szövegekbe. A személyiség a fragmentációban, a kollektív identitás elutasításában látja azt a technikát, amely az elkülönülési/elkülönöződési vonalak hálójában utat nyithat a múltlétesítés, a történelem elbeszélhetősége/elbeszélhetetlensége felé. Ennek következtében a kétezres évek vajdasági magyar irodalmában az ex-jugoszláv állapot demitizált kulturális peremterületként képződik meg.

15.50- Novák Anikó (doktorandusz, Szegedi Tudományegyetem): „az ember ugyanis mindig önmagát gyűjti” Gyűjtőszünet Tolnai Ottó műveiben

Tolnai Ottó életművében a gyűjtés, leltározás meghatározó aktusként, a változó világ eseményeire adott válaszkísérletként tűnik fel. A gyűjtőtevékenység egyaránt jelenik meg témaként és szövegszervező eljárásaként, kiterjed képzőművészeti alkotásokra, különféle alakokra, figurákra, mások történeteire, textusaira, állatokra és mindennapi használati tárgyakra. A szerző-elbeszélő úgy véli, a gyűjtőknek megvan az a képességük, hogy újraszervezzék a káoszt, avagy képesek a semmis anyagokból újra összerakni „a Nagy Formát, a Monarchiát, a századforduló mind imagináriusabbnak tűnő Szabadkáját, sőt a Nagy Jugoszláviát is immár.” Önmagát a guberálóhoz, a lomtalanítóhoz érzi közel, a gyűjtő fokozat átugrásával jut el a következő fázishoz, műgyűjtőként, műítészként, a Homokvár toronyszobájának kusztoszaként identifikálja magát. A Tolnai-művekben megnyilvánuló gyűjtőszünetet vizsgálva az életmű lényegéhez juthatunk közelebb.

16.15-16.30 Diskusszió / Discussion

TEREM / ROOM:

DÉLUTÁNI SZEKCIÓ 6: Perem / Periphery

Elnök / Chair: Petres Csizmadia Gabriella (Konstantin Filozófus Egyetem)

15.00- Petres Csizmadia Gabriella (doktorandusz, Konstantin Filozófus Egyetem): A peremműfajúságtól a hétköznapi írásmódig. (Az önéletrajzi szövegek helye a műfaj történeti kánonban és az oktatásban)

Előadásom első felében az autobiográfia műfaj történeti kánonban betöltött szerepét mutatom be. Röviden vázolom, ahogy a másodlagos irodalmi szereppel bíró szövegforma a 20. század során az irodalmi érdeklődés fókuszába kerül (Philippe Lejeune, Paul de Man, Georg Gusdorf, James Olney, H. Porter Abbott munkásságának köszönhetően), majd – túllépve az irodalmiság határait – több társadalomtudománnyal együtt értelmeződik. A filozófiai, pszichológiai, mikrohistóriai értelmezői tapasztalatokat ötvözve az autobiográfiát kulturális jelenségként, a hétköznapi írásmódot megjelenítő formaként értelmezem. Előadásom második felében a felvázolt értelmezési módokat összegezve egy autobiografikus szövegeket feldolgozó projekt munkájába nyújtok betekintést. A drámapedagógiai gyakorlatokat és kreatív írást alkalmazó foglalkozások során az önreprezentálás, az önmegértés, a Másik szövegen keresztül történő megértését kívánom előmozdítani.

15.25- Németh Ákos (doktorandusz, Pécsi Tudományegyetem): Közép-Európa utasai. A kulturális átmenet és különbözőség tapasztalatai az 1930-as évek közép-európai témájú magyar útirajzaiban

A két világháború között színre lépett fiatal író, kritikus, bölcsész nemzedék műveire különösen jellemző a szubjektív írásmód általános, műfaji kereteken átlépő térhódítása. Cs. Szabó kortársi értékelése szerint a közös nyelv elvesztése a társadalmi visszhang általános hiányaként hatott vissza a húszas, de főleg a harmincas évek íróira. A saját nyelvbe való bezártság ezzel együtt járó érzete pedig az olyan, esszéizmust és önéletrajziséget új kontextusban egyesítő műfajoknak kedvezett, mint az utazási irodalom formái. A két világháború közötti utazók útirány-választása gyakran összefüggött a korabeli szellemi élet ideológiai tagoltságával, Közép-Európa országait azonban mindkét csoport tagjai beutazták. Ennek nyomán beszélhetünk párhuzamos Közép-Európa koncepciók megjelenéséről az útirajzokban. Előadásomban az útirajz, e jellegzetes, fikciós és értekező próza elemeit egyaránt magában hordozó „átmeneti” műfaj közép-európaiság fogalmait; a kulturális másság és azonosság bennük megnyilvánuló tapasztalatait kívánom vizsgálni.

15.50- Nagy Imola Dóra (doktorandusz, Pázmány Péter Katolikus Egyetem): Tar Sándor a rendszerváltás után

A rendszerváltás és az azt követő évek kiemelten fontos időszak Tar Sándor életpályájának alakulásában. Az író, akinek pályája egy munkásvonatról írt szociográfiával indul, és aki első két kötetének szinte állandó színteréül a gyárat vagy a munkásszállót választotta, könnyen bajba kerülhetett volna a rendszerváltás után. Hogy baj mégsem lett, annak legékezebb bizonyítéka A mi utcánk kötet sikere. Végző soron nem Tar, hanem hősei lába alól hullott ki végleg a talaj, és ez furcsamód tovább gazdagította a Tar-prózákat. A jelen nyomorúsága mellett megjelenő múltbéli nyomorúság és a szereplők erre való reflektálása pedig jótékony hatással van az elbeszélésekre.

16.15-16.30 Diskusszió / Discussion

16.50: PLENÁRIS ÜLÉS 3.: ZÁRSZÓ / Closing Remarks

A szimpózium munkáját értékeli: Tuomo Lahdelma, Dobos István és Fenyvesi Kristóf

Kísérőprogram a kolozsvári Korunk folyóirattal együttműködésben:

18.00-19.30 SZABADÍTS FEL!

KEREKASZTAL BESZÉLGETÉS A MAGYAR NYELVŰ KREATÍV ÍRÁSRÓL

Helyszín: Bulgakov Kávéház (Café Bulgakov, I.M. Klein nr. 17, Kolozsvár)

Résztevők: Balázs Imre József irodalomtörténész, a Korunk folyóirat főszerkesztője, Csehy Zoltán költő, műfordító, kritikus, valamint a Korunk Akadémia kreatív írás műhelyének tagjai.

A beszélgetést vezeti: Fenyvesi Kristóf (Jyväskyläi Egyetem)

A beszélgetést követően a Korunk Akadémia kreatív írás műhelyének tagjai olvasnak fel munkáikból.

Az est különleges vendége maga a házigazda: Orbán János Dénes költő.

Special Program in collaboration with the Korunk Journal (Cluj-Napoca)

18.00-19.30 LIBERATE ME!

ROUNDTABLE DISCUSSION ON THE HUNGARIAN LANGUAGE CREATIVE WRITING

Venue: Café Bulgakov, I.M. Klein nr. 17, Cluj-Napoca

Participants: Imre József Balázs literary historian, editor of Korunk Journal, Zoltán Csehy poet, translator, literary critic and the members of the Korunk Academy's creative writing workshop.

Moderator: Kristóf Fenyvesi (Jyväskylä University)

After the discussion: open reading by the members of the Korunk Academy's creative writing workshop.

Our Special Guest is the Host himself: János Dénes Orbán, poet.

/The language of the event is Hungarian./

Információk, kapcsolat / Information, Contact: info@fenyvesikristof.hu